

Ontdek de natuur!

Nieuwsbrief NME Overbetuwe - voorjaar 2017

In deze nieuwsbrief

Winnaar Windmolenwedstrijd:

Onderdeel van de NME lustrumactiviteiten in september/oktober 2016

Windmolens St. Willibrordusschool

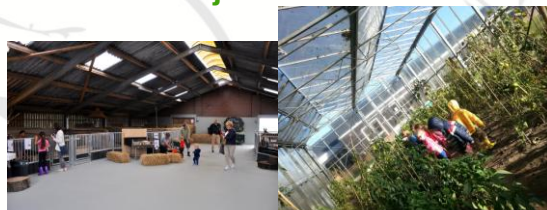

Opmaak: Jacky Tijssen.

CNME 't Pakhuis in Hemmen gaat per 1 januari 2017 verhuizen!

Nieuwe excursies op Landerij De Park in Elst.

Boomfeestdag op 22 maart 2017
in Park Lingezegen Elst, De Wuurde Elst, Herveld en Heteren voor groep 7.

materiaalzending
"Vogels in de Winter"

Voor alle basisscholen in de gemeente Overbetuwe

2035: ONZE TOEKOMST

Doe met je klas mee aan de kinder-klimaatcampagne van het Gelders Energie Akkoord.

CNME 't PAKHUIS in HEMMEN gaat verhuizen!

CNME 't Pakhuis in Hemmen gaat per 1 januari 2017 zonder vast pand verder. Al ruim vijf jaar is 't Pakhuis gevestigd in de verbouwde fruitschuur aan de Boelenhamsestraat 7 te Hemmen. Van het pand werd de laatste jaren steeds minder gebruik gemaakt en daardoor staan de inkomsten niet meer in verhouding tot de huur die betaald moest worden. Het bestuur heeft afspraken gemaakt met "De Oude school" in Hemmen om daar de komende jaren het één en ander te organiseren op het gebied van cultuur, natuur, milieu en educatie. De vrijwilligers van CNME 't Pakhuis blijven in Hemmen de schoolexcursies geven.

Scholen in de gemeente Overbetuwe kunnen de excursies boeken via het bestelsysteem www.nmeoverbetuwe.nl onder de kop bestellen.

Alle overige informatie en activiteiten voor het komende jaar vindt u op de website van 't Pakhuis www.pakhuishemmen.nl. CNME 't Pakhuis kan nog steeds extra hulp gebruiken bij de organisatie van haar activiteiten. Voor meer informatie stuur een e-mail naar: info@pakhuishemmen.nl of rieseuser@hotmail.com

Nieuwe excursies op Landerij De Park in Elst

Landerij De Park in Elst is geopend in september 2015. In 2016 hebben de vrijwilligers van Stg. Boerderij Lingezen samen met NME Overbetuwe al diverse excursies gegeven. In de praktijk ontdekken, beleven en leren. Dat kan op Landerij De Park in Park Lingezen. De aanwezigheid van natuurlijke ruimte, de kinderboerderij, (moes) tuin, kas en bijenstal biedt mogelijkheden om allerlei verschillende thema's aan bod te laten komen. Daarbij kan het gaan om de brede beleving van een seizoen, maar ook kunnen specifieke thema's als 'water', 'dieren in de omgeving' of 'de herkomst van voeding' centraal staan. In onderling overleg komen school en organisatie tot een passende invulling van de les.

U kunt dit vinden op de website www.nmeoverbetuwe.nl onder de kop 'bestellen'. Buitenles op Landerij De Park in Elst voor groep 1 t/m 6.

BOOMFEESTDAG OP 22 maart 2017

Vorig jaar zijn er in Park Lingezegen samen met de leerlingen van de basisscholen uit de gemeente Overbetuwe bomen en struiken aangeplant voor de drie voedselbossen en ook nog op een perceel tussen Driel en Schuytgraaf (Arnhem-Zuid). Er mag nog meer groen in Park Lingezegen! Ook voor dit jaar is er een perceel beschikbaar om bomen en struiken aan te planten voor een voedselbos samen met de park Lingezegen organisatie. De gemeente Overbetuwe heeft een locatie in Herveld, Binnenweg en Heteren, plein voor de Jumbo en in park De Wuurde in Elst zal een grote boom (die ziek is) worden vervangen door een nieuwe bijzondere grote boom.

Wilt u met groep 7 meehelpen tijdens de boomfeestdag op één van de genoemde locaties, neem dan contact op met de NME coördinator Annette Bisseling info@nmeoverbetuwe.nl vóór 31 januari 2017.

De lesbrief is te downloaden via www.boomfeestdag.nl

Materiaalzending -vogels in de winter-

Alle basisscholen in de gemeente Overbetuwe ontvangen eind januari deze materiaalzending van NME Overbetuwe. Welke vogels zie ik in de winter, hoe herken ik ze? Wat hebben ze aan voedsel nodig, kunnen ze dat vinden? Hoe maken we als klas een vogelrestaurant waar de vogels graag en veilig zijn? Deze materiaalzending is ontwikkeld voor groep 1 t/m 4. Er zitten veel concrete doe- en kijkopdrachten in.

Nieuws

2035 ONZE TOEKOMST

Klimaatverbond Nederland en IVN Gelderland organiseren de jeugdcampagne "Wijk van de Toekomst" namens het Gelders Energie Akkoord. Vrijwel alle Gelderse gemeenten, waterschappen, de provincie, omgevingsdiensten, huurdersverenigingen en de Woonbond, energiecoöperaties, netbeheerder Alliander, maatschappelijke organisaties, koepels van het bedrijfsleven en individuele bedrijven en regio's zijn aangesloten bij het Gelders Energie Akkoord. Onder het motto "Samen komen we verder" werken we toe naar een klimaatneutraal Gelderland 2035.

Doe met je klas mee aan de kinderklimaat-campagne van het **GELDERS ENERGIE-AKKOORD**. **"2035 ONZE TOEKOMST"**

Ontvang een volledig verzorgde les van een raadslid, wethouder of statenlid uit jouw woonplaats. Met groepsgesprekken en creatieve werkvormen bouwen we samen aan de wijk van de toekomst! Hoe ziet jouw wijk eruit in 2035! Met alle deelnemende scholen en politici maken we een actieplan voor Gelderland.

JEUGDCONGRES WIJK VAN DE TOEKOMST

Honderden mensen uit bedrijven, overheden en organisaties komen 10 mei 2017 bijeen om plannen te maken voor een klimaatneutraal Gelderland. Uit elke Gelderse gemeente worden enkele leerlingen uitgenodigd voor een speciaal jeugdcongres. Een spannende en bijzondere dag waarop het kinderactieplan voor Gelderland verder word uitgewerkt en gepresenteerd!

PRAKTISCH

Wat: volledig verzorgde les onder begeleiding van een lokale politicus.

Voor wie: groep 7 en 8

Tijdsduur: 2 uur per klas

Wanneer: De campagne gaat van start op Warme-truendag op 10 februari 2017.

De les is flexibel in te plannen in de periode 10 februari t/m 15 april 2017. Door de beperkte tijdsinvestering is het eenvoudig aan te sluiten bij lopende activiteiten op school.

Begeleiding nodig: nee, leerkracht dient wel aanwezig te zijn.

Kosten: geen

Werkvormen: creativiteit, discussiëren, formuleren en rapporteren, materialen en middelen inzetten presenteren.

Onderwijsdoelen: Het educatieve programma sluit aan bij kerndoelen rondom mens en milieu en burgerschapsvorming.

DOE MEE!

WWW.GELDERSENERGIEAKKOORD.NL

“Week van de wind!”

Het NME Overbetuwe is al 5 jaar actief met natuur, milieus en duurzaamheid op elke basisschool in de Overbetuwe. Dit wilden ze vieren met de “Week van de wind!” Van eind september tot eind oktober konden de basisscholen bezig gaan met lessenseries, zelf windmolens bouwen, excursie naar het windpark, mee doen aan een jeugddebat, etc. De St. Willibrordusschool vond dit een erg leuk initiatief en heeft zich sterk gemaakt voor het maken van wiken die zoveel mogelijk energie opwekken.

Project: “Bouw een miniwindmolen op school.”
Doel: Ontdekkend en onderzoekend leren, techniek, duurzaamheid en milieu, taal en rekenen.
Deze wedstrijd is geschikt voor groep 6 t/m 8. Prijs: Een busreis naar NEMO in Amsterdam!

Dit project hebben we uit laten voeren door leerlingen van het Ruimtestation. De leerlingen in het Ruimtestation zijn eerst in tweetallen aan het werk gegaan met het maken van de wiken: materiaalkeuze (karton dik/dun/geribbeld, plastic, geplastificeerd papier), aantal wiken, afstand van de wind (ventilator), voltmetingen, etc.

Na enige testen en veranderingen in breedte, lengte en aantallen van de wiken, kwamen ze tot de conclusie dat drie puntige wiken van gewoon karton de meeste energie opwekten. Deze metingen en bevindingen hebben de leerlingen allemaal genoteerd en verwerkt in een kort verslag.

Eenmaal de keuze gemaakt, moest er nagedacht worden over de uitstraling. Hoe gaan onze wiken er uit zien en waarom? Verschillende ideeën werden bedacht en uiteindelijk ging de keuze naar fruitbomen. Deze staan veel in de Betuwe en het windpark staat daar midden in.

De laatste opdracht kon uitgevoerd worden: alle ideeën en bevindingen zo mooi mogelijk presenteren op een poster. En toen was de dag van de wedstrijd aangebroken.

Donderdag 20 oktober zijn we naar Landerij De Park in Elst gereden. Daar aangekomen, werden de molens opgebouwd en mochten ze nog de laatste testen doen. Het was erg interessant, maar ook spannend om te zien wat andere scholen gemaakt hadden. In totaal deden er 10 scholen mee.

Welke windmolen laat nu de meeste lampjes branden? Hoeveel energie zullen ze opwekken? Wie heeft de beste presentatie en mooiste uitstraling van zijn poster en wiken? Er was een jury van vier mensen aanwezig: één beoordeelde de voltage en drie anderen

de presentatie. Om beurten werden de scholen uitgenodigd om hun project te tonen. Gelukkig waren de ventilatoren hier veel krachtiger dan bij ons op school. We scoorden dan ook 2.34 volt! “Dit zie ik leerlingen uit 3 Havo nog niet doen!”, zei de jury. Ook de presentatie verliep erg goed. In totaal kon je daarvoor 25 punten halen.

Alles werd genoteerd op een groot scorebord en konden we bijhouden hoe elke school er voor stond. Onze school had voor de poster 25 punten en voor de uitstraling 24 punten. We stonden bovenaan!!! Maar er kon echter ook nog gelikt worden via facebook. Zondag 23 oktober zal tijdens de afsluiting van dit Lustrum op Landerij de Park om 13.00 uur de uitslag zijn.

Die zondag was er van alles te doen: vliegers maken, windmolentjes maken, zelf in elkaar gezette vogeltjes testen, kinderboerderij, proeverij in de moestuin, naar het verhaal achter Landerij de Park luisteren, etc. Maar om 13.00 uur was het dan eindelijk zover, welke school gaat nu uiteindelijk met de bus naar NEMO in Amsterdam?

“trommelgeroel”
DE ST WILLIBRORDUSSCHOOL UIT HERVELD!!
De leerlingen kregen de prijs uitgereikt door wethouder Duurzaamheid Ben Ross. De leerlingen zijn superlief met de prijs. Het was een geweldige en ontzettend leerzame ervaring. NME Overbetuwe bedankt! Met alle leerlingen van het Ruimtestation gaan we nu een dag plannen dat we samen naar NEMO gaan. En ook daar is weer heel veel te leren en te beleven!

Namens de leerlingen van het Ruimtestation van de St. Willibrordusschool

Nicolien

Het artikel links komt uit de dorpskrant van Herveld.

Het artikel rechts komt uit Het Gemeente-nieuws van 26 okt. 2016

Doe groep 8 maar windenergie!

ZETTEN - Uitgedaagd door Natuur- en Milieueducatie (NME) Overbetuwe is groep 8 van de ds. Van Lingschool in Zetten aan de slag gegaan met windenergie. Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van NME Overbetuwe zijn de basisscholen uitgenodigd deel te nemen aan diverse activiteiten rond dit actuele thema.

Naast een aantal interessante lessen over windenergie vroeger en nu zijn de leerlingen vooral veel zelf aan het ontdekken geweest. In een natuur en techniek circuit viel van alles te experimenteren en te ontdekken. Al die kennis mondded uit in de bouw van twee prachtige windmolens, die meedoen in de wedstrijd om de mooiste en meest rendabele windmolens van alle deelnemende basisscholen.

Naast de technische en natuurkundige kant van de zaak is er ook gedebatteerd in de groep. Is windenergie echt

zo belangrijk? Zijn er alternatieven? Volgens de regels van het Nederlands Debatinstituut zijn de kinderen de verbale strijd met elkaar aangegaan. Drie kinderen hebben daarna de school vertegenwoordigd op het jeugddebat van de gemeente Overbetuwe.

Natuurlijk mocht een bezoek aan een echte windmolen niet ontbreken. Langs de A15 verrijst windpark Nijmegen-Betuwe, waar de klas vervolgens werd voor een bezoek aan één van de gloednieuwe windmolens. Windenergie staat - in ieder geval in groep 8 van de Van Lingschool - nadrukkelijk op de kaart!

St. Willibrordusschool
ruimte om te leren

‘Wie drinkt nou uit de wc?’

Kinderen van 7 Overbetuwse scholen gingen gisteren in debat over duurzaamheid. Naast bekende wegen leverde dit bijzondere voorstellen op.

Danique Maas
Elst

Speeltoestellen die energie opwekken terwijl je erop speelt. Een lied van 5 minuten, dat je zingt als je onder de douche gaat en waardoor je nooit meer te lang onder de warme straal staat. Schoenen die wanneer je loopt een accu opladen. Of een trap waarvan de treden vrolijk geluiden maken,

zodat je de lift of roltrap links laat liggen.

Interessante voorstellen van 29 leerlingen van zeven Overbetuwse basisscholen die gisteren discussieerden over duurzaamheid. In de raadzaal van het gemeentehuis in Elst hebben de jeugdige debaters na een wat verlegen start de smaak snel te pakken. Ze luisterden aandachtig naar elkaar en elke ronde gaan meer handjes de lucht in om te reageren.

Zo ontstaat een levendige discussie over windmolens: dat ze een goede bron voor energie zijn, maar is iedereen het over eens. Maar waar moeten die dingen nou toch worden geplaatst? Sara van Oosterhoutse basisschool Sam Sam merkt op dat niemand ze dicht bij huis wilt, omdat ze lelijk zijn en veel lawaai maken. Philip van de Van Lingschool in Zetten plaats ze daarom liever in zee, waar ze door de vele wind ook nog eens optimaal werken. Iets dat Marco van Stap voor Stap (Elst) geen goed idee vindt, want dan hebben de vissen last van de molens. En in de lucht zijn de vogels weer de dupe. Conclusie: waar je ze ook zet, er is iets of iemand die er hinder van ondervindt. “Maar wind raakt nooit op, een stuk beter dan fossiele energie”, voert Kim van de School met de Bijbel uit Zetten aan.

Wat heb je aan speeltoestellen als de lucht vervuild is?

Termen als CO₂-uitstoot, horizonvervuiling en het rendement van zonnepanelen vliegen door de raadzaal. De leerlingen hadden er duidelijk al over nagedacht. Want al die fietsen in sportvelden, die kunnen volgens Eileen van Sunte Werf bij elkaar heel wat energie opwekken. En een toilet doorspoelen met drinkwater vindt De Vallei ronduit belachelijk: wie drinkt er nou uit de wc? Tot slot een vraag helemaal op de kids toegespijt: is het belangrijker om geld te investeren in het milieu, of in speeltoestellen? Britt van de Jacobusschool in Valburg: “Het milieu staat met alles in connectie. Wat heb je aan speeltoestellen als de lucht en de natuur vervuild zijn? Bovendien kan je buiten ook lekker spelen, bijvoorbeeld in het bos. Dus uiteraard gaat het milieu voor.”

Artikel uit De Gelderlander van 20 okt. 2016. Foto's door Erik van 't Hullenaar.

Zie jeugddebatfilm van de gemeente Overbetuwe gemaakt door Ritsert Maes en Sandra Mennen.

www.youtube.com/watch?v=DyY4iQuwvWw

Berend Leijnders (9), Jacobusschool in Valburg

Propeller op lava

Neem lava en hang daar een propeller boven. De hete lucht stijgt op, doet de luchtschroef draaien en voilà: je hebt geheel milieuvriendelijke energie. “De wereld heeft zoveel lava, er gaat dus niets van de natuur verloren”, legt Berend uit. Met zijn 9 jaar is hij de jongste debater. “Ik ben best duurzaam, fiets altijd naar school. En thuis proberen we vaak dingen te maken in plaats van te kopen, zo maakten we zelf onze tafels.”

Ida Sterk (11), basisschool De Vallei in Driel

Minder koeien

Een “zuivelfabriek” waarbij het product deels bestaat uit echte koeienmelk, en deels uit een vervanger. “Koeien vormen de helft van alle CO₂-uitstoot in Nederland. Zo kun je dus een hoop minderen”, denkt Ida. Toen ze vanmorgen de eerste keer door de microfoon praatte, was dat wel even spannend. “Maar dat wende heel snel. Een ander idee: zet op lantaarnpaal een zonnepaneeltje, zodat ze zelf in energie kunnen voorzien.”

Evita Oving (11), basisschool Sam Sam in Oosterhout

Energie uit natuur

Meer windenergie is een van de dingen waar Evita toekomst in ziet. “Wind is een oneindige bron: met één keer goed investeren heb je zo voor altijd energie.” De 11-jarige werd als een van de sprekers gekozen vanwege haar sterke argumenten en heldere taalgebruik. “Elk mens is zelf verantwoordelijk voor het milieu. Daarom zou ik later duurzamer willen zijn, bijvoorbeeld door zonnepanelen op mijn dak te plaatsen.”

EXCURSIES OP LANDGOED OVERBETUWE

Op landgoed Overbetuwe in Heteren(camping) worden verschillende excursies verzorgd voor de basisscholen. Alle excursies kunt u vinden en bestellen via de website: www.nmeoverbetuwe.nl onder de kop bestellen.

Afgelopen jaar hebben we een paar excursies op **de kinderboerderij** met de groepen 1, 2 en 3 gehad. Er worden strobalen op de deel gezet en dan wordt er een verhaaltje verteld of gezongen. Daarna gaan we kijken welke dieren er op de kinderboerderij leven en als er jonge konijntjes zijn wordt er hevig geknuffeld. Tegenwoordig hebben we ook een geit die gemolken kan worden, succes verzekerd! Ook de excursie "**Waterdiertjes**" is altijd een succes met soms een bijzondere vangst, zoals een bittervoorn met legbuis. Maar er worden natuurlijk ook larven van insecten, salamanders, bootsmannetjes, waterspinnen, watertorren en nog veel meer diertjes gevangen, we gaan ze bekijken en ze worden weer teruggezet waar we ze hebben gevangen.

De excursie "**vogels**" kan het beste gedaan worden in het voor- en najaar als de bomen nog niet of niet meer zoveel blad hebben. De kleine vogels, zoals meesjes, roodborstjes, vinken e.d. zijn dan goed zichtbaar. De grotere vogels, zoals onder andere reigers, eksters, gaaien en watervogels zijn natuurlijk het hele jaar door goed te zien. Als we geluk hebben zien we ook spechten, roofvogels en misschien een ijsvogeltje. In de winter zijn er altijd ransuilen in de grote spar bij de receptie, prachtige beesten.

TIPS VOOR LESMATERIAAL

VOEDING EN GEZONDHEID:

www.jonglereneten.nl
www.smaaklessen.nl
www.gezondeschool.nl
www.wur.nl/wetenschapsknooppunt
www.grasspriet.be
www.schooltv.nl
www.klassetv.nl/pakket/fitopschool

Vraag gratis het lespakket aan over gezonde voeding en bewegen. Het materiaal is te downloaden. Voor groep 1 t/m 8.

WATER:

www.watereducatie.nl
www.waterschappen.nl/educatie
www.watermuseum.nl/educatie
www.kraanwater.nu
 klik rechts op "wat weet jij van kraanwater"
www.waterkennis.nl
www.schooltv.nl
www.wur.nl/wetenschapsknooppunt

KLIMAAT EN ENERGIE:

www.greenpeace.nl/opschool/docenten
www.grasspriet.be
www.schooltv.nl
www.wur.nl/wetenschapsknooppunt
www.windlab.eneco.nl

NATUUR- WETENSCHAP EN TECHNIEK

www.wur.nl/wetenschapsknooppunt
www.techniektalent.nu/scholen
www.proefjes.nl

BIODIVERSITEIT:

www.boomfeestdag.nl
www.devlinderstichting.nl
www.zoogdiervereniging.nl
www.dierenwelzijnsweb.nl
www.t-rex.naturalis.nl/Educatie
www.burgerszoo.nl
www.vogelbescherming.nl
www.kids.dasenboom.nl

GRONDSTOFFEN EN AFVAL:

www.milieucentraal.nl
www.zwerfafvalmooi.nl
www.terracycle.nl
www.schooltv.nl
www.nederlandschoon.nl
www.afvalvrij.nl
www.circulus-berkel.nl

Op bezoek bij een boer of tuinder en zo ontdekken waar onze melk of groente vandaan komt. Naar keuze gaat u met de klas naar een melkveehouderij of tuinderij.

Boeken via

www.boerderijeducatierivierenland.nl bij:

- Melkveebedrijf Mulder "De Aanval", Driel

- Biologisch melkveebedrijf Opneij, Hemmen

- Geitenbedrijf Bunt, "De Grote Doorn", Slijk Ewijk

- Biologische tuinderij "De Stroom", Hemmen

- Fruitbedrijf en landwinkel "De Woerd", Ressen

Daar zien en beleven de leerlingen de praktijk. Heeft u een ander bedrijf gezien die niet in bovenstaande lijst staat en in een aangrenzende gemeente ligt neem dan contact op met de coördinator van NME Overbetuwe. Er zal dan worden bekeken of het mogelijk is om gebruik te maken van de subsidieregeling. De periode varieert per bedrijf en/of excursie.

Colofon

Dit is een uitgave van Stichting NME Overbetuwe. Stichting NME Overbetuwe zet zich in voor natuur- en milieueducatie in het primair onderwijs binnen de gemeente Overbetuwe. info@nmeoverbetuwe.nl